

לקוטי תורה • פרשת שלח • מאמר 5

בפי' נסכים כתיב כי תבאו אל ארץ מושבותיכם...

בפרשת הנסכים נאמר: "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם"

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/5](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/5)

בפ' נסכים כתיב כי תבאו אל ארץ מושבותיכם כו' ועשיתם אשה לה' עולה וגוי. להבין למה שינה הכתוב לקרוא ארץ ישראל כאן בשם ארץ מושבותיכם יותר מכלל התורה שנק' ארץ כנען

בפרשת הנסכים נאמר: "כי תבאו אל ארץ מושבותיכם" וגוי, "ועשיתם אשה לה' עולה" וגוי. יש להבין מדוע שינתה התורה את לשונה וכינתה כאן את ארץ ישראל "ארץ מושבותיכם", ולא כפי שהיא נקראת בכל התורה — "ארץ כנען".

(וקושיא זו מבואר במדרש ס"פ שלח. ועיין עוד בקהלת רבה ע"פ הגדלתי מעשי. כי תבאו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם עולה.

(שאלה זו מבוארת במדרש בסוף פרשת שלח. ראו גם קהלת רבה על הפסוק "הגדלתי מעשי": "כי תבאו אל ארץ מושבותיכם... ועשיתם עולה".

ועוד שם ע"פ ושתה בלב טוב יינך זו פ' נסכים כי כבר רצה האלקים את מעשיך זו הכנסת ישראל לארץ שנאמר כי תבאו אל ארץ כו'.

ועוד שם, על הפסוק "ושתה בלב טוב יינך": זו פרשת הנסכים; "כי כבר רצה האלקים את מעשיך": זו הכנסת ישראל לארץ, כפי שנאמר "כי תבאו אל ארץ" וגוי.

ונראה שפירשו ארץ מלשון רצון וכ"ה בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך ארץ ועמ"ש מזה ע"פ והארץ הדום רגלי וע"פ היום הזה ה' אלהיך מצורך).

נראה שהם פירשו את המילה "ארץ" מלשון רצון, וכך הוא גם בספר הפרדס, בערכי הכינויים, בערך "ארץ". ראו גם את האמור על הפסוק "והארץ הדום רגלי" ועל הפסוק "היום הזה ה' אלקיך מצורך".

הנה אמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] (פ"ב [פרק ב'] דברכות) כל הקורא ק"ש [קריאת שמע] בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים.

הנה אמרו חז"ל (ברכות, פרק ב): "כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין, כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים".

וצריך להבין ענין דמיון זה שמדמה ק"ש [קריאת שמע] לעולה וזבח ותפילין למנחה ונסכים. והנה ענין הקרבנות שהיה יורד אש מן השמים על גבי המזבח ותאכל את העולה ואת חלבי השלמים.

יש להבין את פשר ההשוואה, המדמה את קריאת שמע לעולה ולזבח, ואת התפילין למנחה ולנסכים. והנה, בענין הקרבנות ירדה אש מן השמים על המזבח ואכלה את העולה ואת חלבי השלמים.

וכן הענין בקי"ש [בקריאת שמע] כי הנה האדם הוא מורכב מדי' יסודות אש רוח מים עפר כמ"ש מזה בד"ה והיה מספר בניי [בני ישראל]

וכך גם בקריאת שמע. האדם מורכב מארבעה יסודות — אש, רוח, מים ועפר — כפי שנתבאר במאמר המתחיל "והיה מספר בני ישראל".

שהם בחי' דומם צומח חי מדבר כנגד די' אותיות של שם הוי" ב"ה שמשם נמשכו ונתהוו בחינות אלו ובחינת יסוד האש הוא בחינת החי (כמ"ש במ"א ע"פ כי תצא)

הם בחינות דומם, צומח, חי ומדבר, כנגד ארבע האותיות של שם הוי" ברוך הוא, שמהן נמשכו ובאו לידי הווייה בחינות אלה. ויסוד האש הוא בחינת החי, כפי שנתבאר במקום אחר על הפסוק "כי תצא".

והנה כתיב שרפים עומדים שיש בחי' מלאכים וחיות הקדש שנקראים שרפים מפני שהם מיסוד האש האלקי

והנה כתוב: "שרפים עומדים", שכן יש בחינה של מלאכים וחיות הקדש הנקראים שרפים, מפני שהם מיסוד האש האלקי;

ותמיד הם עומדים בהתלהבות מחמת שאין להם כ"א מחשבה אחת כל ימיהם מששת ימי בראשית שמשגיגים רק זיו שכינתו ית' המחיה ומהוה אותם מאין ליש.

והם עומדים תמיד בהתלהבות, משום שמאז ששת ימי בראשית יש להם מחשבה אחת בלבד כל ימיהם: הם משיגים רק את זיו השכינה, יתברך שמו, המחיה אותם ומהוה אותם מאין ליש.

ולכן יומם ולילה לא ישקוטו והיינו מפני שאין להם כ"א יסוד אחד פשוט שהוא יסוד האש האלהי ואינם מורכבים (עמ"ש בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הבכורים).

ולכן יומם ולילה אינם שוקטים; כלומר, מפני שיש בהם יסוד פשוט אחד בלבד — יסוד האש האלקי — ואינם מורכבים. (ראו מה שכתוב בביאור על הפסוק "והניף הכהן אותם על לחם הביכורים").

משא"כ האדם שהוא מורכב מדי' יסודות וגם הוא מלוכש בגוף ונפש החיונית לא יוכל לעמוד במדרגה ומחשבה אחת כל ימיו.

לעומת זאת, האדם, המורכב מארבעת היסודות וגם מלוכש בגוף ובנפש החיונית, אינו יכול להישאר כל ימיו באותה מדרגה ובאותה מחשבה.

אך הנה מ"מ יש בכח נפשו האלהית הצמאון מיסוד האש כרשפי אש שלהבת יותר מהמלאכים כי אף שלמטה

אך בכל זאת, בכוחה של נפשו האלקית יש צימאון הנובע מיסוד האש, כרשפי אש ולהבה, אף יותר מזה של המלאכים. שהרי אף שלמטה

הנה מדרגת האדם גרועה ופחותה ממדרגת המלאכים היינו מפני שלמטה הוא מלוכש בגוף ונפש החיונית.

מדרגת האדם נחותה ונמוכה ממדרגת המלאכים, וזאת מפני שבעולם הזה הוא מלוכש בגוף ובנפש החיונית.

אבל שרש נשמתו למעלה כל אחד ואחד לפי מדרגתו שלא כל הנשמה היא מלוכשת בגוף

אבל שורש נשמתו נמצא למעלה, כל אחד לפי מדרגתו, שכן לא כל הנשמה מלוכשת בגוף,

רק הארה ממנה והשרש נשאר למעלה במקור חוצבה בעולם העליון שממנו נלקחה, עמ"ש ע"פ יונתי בחגוי וע"פ האזינו השמים.

אלא רק הארה ממנה; ואילו השורש נשאר למעלה, במקור שממנו נחצבה, בעולם העליון שממנו נלקחה. ראו מה שכתוב על הפסוק "יונתי בחגוי" ועל הפסוק "האזינו השמים".

2 והנשמות שבכל עולם ועולם הם ביתר שאת ומעלה לאין קץ על מדרגת המלאכים שבעולמות ההם והן אותן הנשמות עצמן שמתפשט הארתם להתלבש למטה בעוה"ז.

הנשמות שבכל עולם ועולם נעלות לאין שיעור ממדרגת המלאכים שבעולמות ההם; ואלו הן אותן נשמות עצמן, שהארתן מתפשטת ומתלבשת למטה בעולם הזה.

וזהו אע"ג [אף על גב] דאיהו לא חזי מזליה חזי פי' מזלא מלשון יזל מים והיינו שרש נשמתו למעלה שממנו נוזל ונמשך הארתו למטה.

וזהו [פירוש]: "אף על פי שהוא אינו רואה, מזלו רואה". המילה "מזל" היא מלשון "יזל מים", כלומר, שורש נשמתו למעלה, שממנו נוזלת ונמשכת הארתה למטה.

3 והיינו לפי שישראל עלו במחשבה פי' כמו למשל באדם הגשמי הנה מחשבתו מיוחדת בנפשו והיו לאחדים יותר מדיבורו שהוא דבר נפרד ויוצא חוץ ממנו ובידו לחסום פיו ולשתוק.

וזה משום שישראל עלו במחשבה [של ה']. כלומר, למשל, אצל אדם גשמי, מחשבתו מאוחדת עם נפשו והן נעשות לאחד, יותר מדיבורו, שהוא דבר נפרד ויוצא ממנו; וביכולתו לסגור את פיו ולשתוק.

משא"כ בחי' המחשבה כי הנפש מלאה אותיות כך כנסי' [כנסת ישראל] מקור נשי' [נשמות ישראל] עלו במחשבה עילאה ומיוחדים במהותו ועצמותו ממש

אך לא כך היא בחינת המחשבה, שכן הנפש מלאה אותיות. כך גם כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל, עלתה במחשבה העליונה ומאוחדת ממש עם מהותו ועצמותו.

(הגם דכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם מ"מ הרי אפס קצהו ושמץ מנהו תקח אזנינו להבין מעט מזעיר עד"מ) (ועמ"ש ע"פ אני ישנה ולבי ער)

(אף שנאמר: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם", בכל זאת אוזננו יכולה לקלוט את קצהו ואת שמץ ממנו, כדי להבין מעט מזעיר בדרך משל.) (ועיינו במה שנכתב על הפסוק "אני ישנה ולבי ער".)

אלא שבהשתלשלות העולמות רבות ועצומות נשתלשל ונתפשט הארת הנשמה להתלבש בגוף ונפש הבהמית ועודנה בכחה לשלוט על הגוף ונפש הבהמית להסיר החמימות שבלבו לתענוגי העולם ותאוותיו מיסוד האש הטבעי ולהיות גובר בו יסוד האש האלהי.

אלא שבמהלך השתלשלות העולמות, בשלבים רבים ועצומים, ירד והתפשט אור הנשמה כדי להתלבש בגוף ובנפש הבהמית. ואף על פי כן יש בה עדיין כוח לשלוט בגוף ובנפש הבהמית: להסיר את החמימות שבלב לתענוגי העולם ולתאוותיו, שמקורה ביסוד האש הטבעי, ולהגביר בו את יסוד האש האלוקי,

שמשכנו בלב להלהיב נפשו ולבו להכלל ולהבטל באחדותו ית' (ועמ"ש מזה בפי' אמור ע"פ ונקדשתי בתוך בני' [בני ישראל])

שמושבה בלב, כדי להצית את נפשו ולבו ולהלהיבם להיכלל ולהתבטל באחדותו יתברך (ועיינו במה שנכתב על כך בפרשת אמור, על הפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל").

ועי' מעלה גם יסוד האש הטבעי שבכח נפשו הבהמית להיות נכלל ועולה לה' כקרבת להיות שבכל עת שמגביר כח יסוד האש האלהי מתמעט ומתקרר כח יסוד האש הטבעי ונכלל בקדושה.

ועל ידי כך הוא מעלה גם את יסוד האש הטבעי שבכוח נפשו הבהמית, כדי שייכלל ויעלה לה' כקרבת: בכל עת שהוא מגביר את כוח יסוד האש האלוקי, כוח יסוד האש הטבעי נחלש ומתקרר ונכלל בקדושה.

וזהו אש אוכלה אש וכן היה בקרבנות ממש שאש של קדושה של מעלה אכלה בעלי חיים שהם מבחינת יסוד האש:

וזהו "אש אוכלה אש". וכך היה גם בקרבנות ממש: אש הקדושה שלמעלה אכלה בעלי חיים, שהם מבחינת יסוד האש.

ב אך עכ"ז [עם כל זה] הנה היסוד האש האלהי שבו הוא במדה וגבול ומתלבש בנפשו החיונית ולכן

כשמשתמש בו בענייני גופו

2. ואף על פי כן, היסוד האלוקי של האש שבו הוא במידה ובגבול, והוא מלובש בנפשו החיונית. לכן, כאשר הוא משתמש בו בענייני גופו,

כמו בכעס וקנאה ושנאה ודומיהם וכל מיני תאוות וכו' מתמעט ונחסר מן המדה ושוב לא יתלהב לבו כ"כ [כל כך] בעבודת ה'. ועצה היעוצה לזה הנה כתיב כי אתה תאיר נרי וה' יגיה חשכי.

כגון בכעס, בקנאה, בשנאה וכיוצא באלה, ובכל מיני תאוות וכו' — היא מתמעטת וחסרה ממידתה, ולבו שוב לא יתלהב כל כך בעבודת ה'. העצה לכך היא הכתוב: "כי אתה תאיר נרי, והו' יגיה חשכי".

פ"י שע"י ההתבוננות באמונת ה' אחד באמת בעומק מחשבתו ולבו ולא די בזכרון הדברים במח' בלבד כ"א שיעמיק ויתקע מחשבתו בחוזק

כלומר, על ידי התבוננות אמיתית באמונה שה' אחד, בעומק מחשבתו ולבו; אין די בכך שייזכר בדברים במחשבתו בלבד, אלא עליו להעמיק בהם ולקבע את מחשבתו בחוזקה;

ואזי יאיר לו יסוד האש האלהי להשלים חסרונו ויגיה חשכו וכמ"ש כי אשב בחשך ה' אור לי

אזי [ה'] יאיר לו את היסוד האלוקי של האש, כדי להשלים את חסרונו, ויאיר את חשכו; ככתוב: "כי אשב בחשך, ה' אור לי".

(ועמ"ש מזה בפי' מקץ בד"ה רני ושמחי בת וסד"ה כי אתה נרי. ועמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר גבי ושמתיך בנקרת הצור).

(ראו מה שנכתב על כך בפרשת מקץ, במאמר המתחיל "רני ושמחי בת [ציון]", ובסוף המאמר המתחיל "כי אתה נרי". וראו מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "כי ביום הזה יכפר", בעניין "ושמתיך בנקרת הצור".)

ולכן קורין ק"ש [קריאת שמע] פעמים בכל יום שבה מבואר ענין ההתבוננות כדלקמן להיות כי אי אפשר לאדם להיותו מלובש בגוף ונפש הבהמית ועוסק בדברים גשמיים כל היום לעורר את האהבה וההתלהבות כ"א ע"י ק"ש [קריאת שמע].

לכן קוראים קריאת שמע פעמיים בכל יום, שבה מפורטת ההתבוננות, כפי שיתבאר בהמשך; שכן אדם, בהיותו מלובש בגוף ובנפש הבהמית ועוסק בעניינים גשמיים כל היום, אינו יכול לעורר את האהבה וההתלהבות אלא באמצעות קריאת שמע.

ובכל יום מגביר כח יסוד האש האלהי וכנגדו מתמעט והולך כח יסוד האש הטבעי ועולה ונכלל

ובכל יום הוא מגביר את כוחו של היסוד האלוקי של האש, וכנגד זאת כוחו של היסוד הטבעי של האש הולך ומתמעט, ועולה ונכלל

בקדושה עד שבמלאות הימים כימי שנותיו שבעים שנה או שמונים שנה יתמעטו כל הכחות שביסוד האש הטבעי ויעלו להכלל בקדושה היינו

בקדושה; עד שבתום הימים, כמספר שנות חייו — שבעים שנה או שמונים שנה — יתמעטו כל הכחות שביסוד הטבעי של האש, ויעלו להיכלל בקדושה. כלומר,

כי בישראל גם כחות נפשו הבהמית הוא נצחיי ונעשים כסא לקדושה (משא"כ עובדי כוכבים שנפשם הבהמית כלה והולכת ואין להם עליי [עליה] כלל).

משום שגם כוחות הנפש הבהמית של יהודי הם נצחיים, והם נעשים כיסא לקדושה (בשונה מעובדי אלילים, שנפשם הבהמית הולכת וכלה ואין לה עלייה כלל).

ומדת ימי חייו אשר ניתנו לו מן השמים הוא כפי שיעור שצריך להעלות כ"כ [כל כך] כחות

מידת ימי חייו, שניתנו לו מן השמים, נקבעת לפי מספר הכוחות שעליו להעלות — מספר הפעמים שבהן

מנפש החיונית בכל כך פעמים אשר יקרא ק"ש [קריאת שמע], וענין הק"ש [הקריאת שמע] הוא שיתבונן ויעמיק במחשבתו להיות לזכרון על לבו כי הוי' שהוא היה ויהי [ויהיה].

של הנפש החיונית, כמספר הפעמים שבהן יקרא קריאת שמע. עניינה של קריאת שמע הוא שיתבונן ויעמיק במחשבתו, עד שהדבר ייחקק בזיכרונו ויהיה על לבו: שהוי' הוא היה, הווה ויהיה.

פ"י שהיה הוה ויהיה הכל שוה אצלו והוא לבדו יחיד ומיוחד ואין בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום] בין היה להוה ויהי [ויהיה] כמ"ש

כלומר, "היה", "הוה" ו"יהיה" שווים אצלו; הוא לבדו יחיד ומיוחד, ואין בו שום שינוי, חלילה, בין "היה" ל"הוה" ול"יהיה", כמו שכתוב:

אני הוי' לא שניתי ואתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא כו' כי כולא קמיה כלא חשיב והוא עצמו ית' הוא הוא אלהינו.

"אני הוי' לא שניתי", וכן "אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא" וכו', שכן הכול נחשב כלא לפניו. והוא עצמו, יתברך, הוא אלקינו.

פי' מלשון ואת אילי הארץ לקח (ביחזקאל סימן י"ז) שהוא לשון כח דהיינו ששם הוי' ב"ה הוא הוא כחינו וחיותנו

פירושו, מלשון "ואת אילי הארץ לקח" (יחזקאל, פרק י"ז), שמשמעותה כוח. כלומר, שם הוי' ברוך הוא הוא עצמו כוחנו וחיותנו;

דהיינו שהוא הוא מקור וחיות של כל נש"י [נשמות ישראל] שעלו במחשבה להכליל באחדותו ית' במהותו ועצמותו כנ"ל (ועמ"ש בפי' פנחס בד"ה קדש ישראל).

כלומר, הוא עצמו המקור והחיות של כל נשמות ישראל, שעלו במחשבה להיכלל באחדותו יתברך, במהותו ובעצמותו, כפי שנתבאר לעיל (ועיינו במה שנכתב בפרשת פנחס, במאמר הפותח במילים "קודש ישראל").

משא"כ שאר כל הנבראים שמקור חיותן הוא מבחי' מלך כמ"ש בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] ומלכותו בכל משלה ואפילו עולמות עליונים כי מלכותך מלכות כל עולמים כתיב הגם שאין דבר נפרד חוץ ממנו ית' כמ"ש

אך לא כך שאר כל הנבראים, שמקור חיותם הוא מבחינת מלך, כמו שנאמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", וכן "ומלכותו בכל משלה". כך גם העולמות העליונים, שכן נאמר: "מלכותך מלכות כל עולמים". ואף שאין דבר נפרד חוץ ממנו יתברך, כמו שכתוב:

כי ממך הכל וכתיב כי הוי' הוא האלקים שההסתר וההעלם של שם אלהים הוא מבחינת שם הוי' כמ"ש במ"א וכהדין קמצא דלבושי' [דלבושיה] מיני' וביה מ"מ אין זה כ"א זיו והארה המתפשטת ממנו

"כי ממך הכל", ונאמר: "כי הוי' הוא האלקים" — כלומר, ההסתר וההעלם של שם אלקים הם מבחינת שם הוי', כפי שמוסבר במקום אחר; "וכדין קמצא דלבושי' מיני' וביה". ואף על פי כן, אין זה אלא זיו והארה המתפשטים ממנו,

ואף גם זאת היא הארה מ' ועטת כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] שהזיו הזה והארה זו אינה

וגם הארה זו היא מועטת, כדברי חז"ל: "ביו"ד נברא העולם הבא"; שהרי זיו והארה אלו אינם

אלא מעט מזער כמו למשל יו"ד שהיא אות הקטנה שבמחשבתו של אדם שהוא רק כמו ניצוץ אחד קטן.

אלא מעט מזער, כמו למשל אות יו"ד, שהיא אות קטנה במחשבתו של אדם, והיא רק כניצוץ קטן אחד.

אבל מקור נש"י [נשמות ישראל] מיוחדים במקור וחיי החיים אי"ס ב"ה וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו' לבנ"י [לבני ישראל] עם קרובו (וזהו אשר עשה האלקים את האדם ישר) (בקהלת סי' ז' כ"ט).

אבל מקור נשמות ישראל מיוחד במקור וחיי החיים, אין סוף ברוך הוא; וכמו שנאמר: "הודו על ארץ ושמים" וגו', "לבני ישראל עם קרובו". (וזהו [פירוש] "אשר עשה האלקים את האדם ישר" (קהלת, פרק 7, [פסוק] 29).

פי' ישר היינו שכמו שהוא למעלה כך הוא למטה כמ"ש במ"א ע"פ פקודי ה' ישרים דפי' ישרים שבהם ועל ידם נמשך שיהי' גילוי אור אי"ס למטה ממש

פירוש "ישר" הוא שכפי שהוא למעלה, כך הוא למטה; כפי שמוסבר במקום אחר על הפסוק "פקודי ה' ישרים": משמעות "ישרים" היא שעל ידם נמשכת התגלות אור אין סוף למטה ממש

כמו שהוא למעלה ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול בפי' לעשות הישר בעיני ה' וכך הוא ענין את האדם ישר.

כפי שהוא למעלה. וראו מה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "כי תשמע בקול", בפירוש "לעשות הישר בעיני ה'". וכך גם עניינו של "את האדם ישר":

שנמשך בו הכח משם הוי' ממש וכמ"ש במדרש קהלת שזהו ענין מ"ש הן האדם היה כאחד ממנו.

שהכוח נמשך בו משם הוי' ממש; וכמו שנאמר במדרש קהלת, שזהו ענין הכתוב: "הן האדם היה כאחד ממנו".

5 ואיתא בבראשית רבה פכ"א בפי' הן האדם היה כאחד ממנו ר' [רבין] יהודה בר סימון אמר כיחידו של

עולם שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד עכ"ל [עד כאן לשונו].

נאמר בבראשית רבה, פרק כ"א, על פירוש הפסוק "הן האדם היה כאחד ממנו": "רבי יהודה בר סימון אמר: כיחידו של עולם, שנאמר: 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד'". עד כאן לשונו.

והיינו כנ"ל שהכח הנמשך בו נמשך ביושר משם הוי' ממש שלא ע"י שום השתלשלות ושום אמצעים כלל ואפילו לא ע"י העלם בשאר

כלומר, כפי שנאמר לעיל, הכוח הנמשך בו נמשך בקו ישר משם הוי' עצמו, בלי שום השתלשלות ובלי שום אמצעי כלל, ואפילו לא באמצעות הסתרה בשאר

השמות משא"כ התהוות העולמות צבא השמים הן נמשכי' [נמשכים / נמשכין] משם הוי' עיי' השתלשלות והעלמים רבים עד שעיי' אין נקי' שם השפע כ"א על שם שאר השמות.

השמות. לא כך התהוות העולמות, צבא השמים: הם נמשכים משם הוי' באמצעות השתלשלות והסתרות רבות, עד שבעקבות זאת השפע נקרא רק על שם השמות האחרים.

לפי שהאור והשפע נתעכב ומתעלם בהן ומהן נמשך אח"כ השפע וגם עוד עיי' השתלשלות רבות. מפני שהאור והשפע מתעכבים ומתכסים בתוכם, ולאחר מכן השפע נמשך מהם, וגם זאת באמצעות שלבים רבים נוספים של השתלשלות.

ועי' בפיי' הרמ"ז [הרב משה זכות] פי' שלח (דקנ"ח ע"ב) ע"פ היש בה עץ אם אין שיש ב' מיני שפע כו', ועיין עוד מענין את האדם (בזח"ג [בוהר חלק ג] ס"פ אמור דף ק"ז).

ראו בפירוש הרמ"ז (רבי משה זכות) לפרשת שלח (דף קנ"ח ע"ב), על הפסוק "היש בה עץ אם אין", שיש שני סוגי שפע וכו'. וראו עוד בעניין "את האדם" (בוהר חלק ג, סוף פרשת אמור, דף ק"ז).

ויש לומר שזהו פי' ישראל ישר אל פי' אל הוא לשון כח והיינו שנמשך בחיי הכח משם הוי' בבחינת ישר ממש,

ויש לומר שזהו פירוש השם ישראל: ישר אל, שכן "אל" הוא לשון כוח; כלומר, בחינת הכוח נמשכת משם הוי' באופן ישר ממש.

וזהו ענין אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהוי' והיינו לפי שהכח והעוז נמשך בהם מבחינת מי כמוכה באלים הוי' ועי' מזה באד"ר [באדרא רבא] (דקכ"ח א')

וזהו ענין "אשריך ישראל מי כמוך, עם נושע בה": הכוח והעוז נמשכים בהם מבחינת "מי כמוכה באלים ה'". ראו על כך באידרא רבא (דף קכ"ח ע"א),

משמע דקאי על עתיק יומין ע"ש, ועמ"ש במ"א בפיי' מי כמוכה באלים הוי' ע"פ מאמר הזח"ג [הזהר חלק ג] פי' אמור (דף צ"ד סע"א [סוף עמוד א])

ומשתמע מכך שהכוונה היא לעתיק יומין; ראו שם. וראו מה שנתבאר במקום אחר בפירוש "מי כמוכה באלים ה'", על פי מאמר הזהר חלק ג, פרשת אמור (דף צ"ד סוף ע"א),

דקאי על שם הוי' נגד שאר השמות שהן הן בבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אבל שם הוי' הוא בחינת סוכ"ע אני הוי' לא שנית.

שהוא מתייחס לשם הוי', להבדיל משאר השמות, שהם בבחינת ממלא כל עלמין, ואילו שם הוי' הוא בבחינת סוכב כל עלמין: "אני הוי' לא שנית".

עכ"פ [על כל פנים] מוכן מזה הענין דהכח הנמשך ומתגלה משם הוי' הוא למעלה מעלה מבחינת הכח הנמשך

על כל פנים, מוכן מכך שהכוח הנמשך ומתגלה משם הוי' נעלה לאין ערוך מבחינת הכוח הנמשך

משאר השמות ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' ומ"ש בפי' העונה יהא שמיא רבא מברך בכל כחו. דפי' כחו הוא ענין גילוי ההעלם.

משאר השמות. וראו מה שכתוב על הפסוק "ועתה יגדל נא כח אד'", ומה שכתוב בכיאות "העונה יהא שמיא רבא מברך בכל כחו": פירוש "כחו" הוא גילוי ההעלם.

6 וא"כ פי' הוי' אלקינו היינו שהכח והעוז של הנשמות שזהו פי' אלקינו הוא נמשך מעצמות שם הוי'

ממש שהוא הוא עצמו הוא מקור וכח וחיות של נשמות ועמ"ש סד"ה וידבר כו'

אם כן, פירוש "הוי' אלקינו" הוא שכוחן ועוצמתן של הנשמות — שזהו פירוש "אלקינו" — נמשכים מעצמות שם הוי' ממש; הוא עצמו מקורן, כוחן וחיותן של הנשמות. וראו מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "וידבר" וכו'.

וארא אל אברהם בפי' וידעתם כי אני הוי' והייתי לכם לאלקים פי' שבחינת הוי' לבדו הוא בעצמו יהי [יהיה] לכם בבחינת אלקים השורה עליכם.

"וארא אל אברהם", בפירוש "וידעתם כי אני הוי'" ו"הייתי לכם לאלקים": בחינת הוי' לבדו יהיה לכם עצמו בבחינת אלקים השורה עליכם.

7 ו עד"ז יש לפרש מ"ש במדרש רבה פ' ואתחנן ע"פ אשר לו אלקים קרובים אליו אשר לו גוי קרוב אין

כתיב כאן

ובאותו אופן אפשר להסביר את הנאמר במדרש רבה, פרשת ואתחנן, על הפסוק "אשר לו אלקים קרובים אליו": "גוי קרוב אין כתיב כאן,

אלא אשר לו אלקים קרובים אליו עכ"ל [עד כאן לשונו]. ויש לפרש שהם עיקר לגבי שם אלקים לפי שנמשכים משם הוי' שלמעלה משם אלקים.

אלא "אשר לו אלקים קרובים אליו". עד כאן לשונו. אפשר להסביר שישראל הם העיקר ביחס לשם אלקים, משום שהם נמשכים משם הוי', שלמעלה משם אלקים.

8 ובוזה יתכן דאין להקשות על המדרש הנ"ל דקאמר אשר לו גוי קרוב אין כתיב כאן

לאור זאת, ייתכן שאין להקשות על המדרש שהוזכר לעיל, האומר: "לא נאמר כאן: שיש לו עם קרוב",

דהא כתיב לבני ישראל עם קרובו אלא דכאן נאמר על שם הוי' והתם נאמר על שם אלקי'.

שהרי נאמר: "לבני ישראל, העם הקרוב אליו". אלא שכאן מדובר בשם הוי', ושם מדובר בשם אלקים.

9 וזהו מ"ש כי קרוב אליך הדבר פי' הדבר הוא מלי' כמ"ש באשר דבר מלך והוא ענין שם אלקים והוא

בחינת קרוב אליך כמ"ש אשר לו אלקים קרובים אליו.

וזהו [פירוש] מה שכתוב: "כי הדבר קרוב אליך". פירוש הדברים: "הדבר" הוא מלכות, כמו שכתוב: "כדבר המלך"; והכוונה לשם אלקים, וזו בחינת "קרוב אליך", כמו שכתוב: "שאלקים קרוב אליו".

ובמדרש רבה ס"פ נצבים ע"פ כי קרוב אליך הדבר מאד אמר להן הקב"ה בני אם יהיו דברי תורה קרובים לכם אף אני קורא אתכם קרובים שכן כתיב לבני ישראל עם קרובו הללוי"ה.

ובמדרש רבה, בסוף פרשת נצבים, על הפסוק "כי הדבר קרוב אליך מאד", נאמר: "אמר להם הקדוש ברוך הוא: בני, אם דברי תורה יהיו קרובים לכם, אף אני קורא לכם קרובים, שכן כתוב: 'לבני ישראל, עם קרובו, הללוי"ה'".

10 והענין יש לבאר ע"פ מ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין שהתורה נק' מפתחות הפנימיות שע"י התורה

נמשך גילוי בחי' פנימיות דהיינו גילוי אור א"ס ב"ה ממש וכו' ע"ש.

אפשר להסביר את הענין על פי מה שכתוב במאמר המתחיל "כי תשמע בקול", בענין שהתורה נקראת "מפתחות הפנימיות": באמצעות התורה נמשכת התגלות הבחינה הפנימית, כלומר, גילוי אור אין סוף ממש, ברוך הוא וכו'; עיין שם.

ועוד עפ"מ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה יונתי בחגוי' שלהמשיך ההמשכה מבחינת שרש הנשמה שבה נאמר הוי' אלקינו ממש

ועוד, על פי מה שכתוב במאמר המתחיל "יונתי בחגוי'", שכדי להמשיך את ההמשכה מבחינת שורש הנשמה, שעליה נאמר במלוא מוכן המילה "הוי' אלקינו",

להמשיך משם האור מלמעלה למטה לבחינת הנשמה שבגוף זהו ע"י התורה א"כ לשיהיו עם קרובו ממש זהו ע"י אם יהיו דברי תורה קרובים לכם.

להמשיך משם את האור מלמעלה למטה אל בחינת הנשמה שבגוף — הדבר נעשה באמצעות התורה. אם כן, כדי שיהיו באמת "עמו קרובו", הדבר נעשה באמצעות "אם יהיו דברי תורה קרובים לכם".

11 וזהו שמע ישראל פ"י שמע מלשון אסיפה כמו וישמע שאלו והענין לאסוף ולקבץ כל הכחות ורצונות שביסוד האש הטבעי ע"י עקירת הרצון מהם

וזהו "שמע ישראל". "שמע" הוא מלשון אסיפה, כמו "וישמע שאלו"; והכוונה היא לאסוף ולקבץ את כל הכחות והרצונות שביסוד האש הטבעי, באמצעות עקירת הרצון מהם.

דהיינו להתחרט על העבר ולקבל עליו להבא שלא ישוב עוד לכסלה, והיינו מפני שהוא בחי' ישראל שעלו במחשבה והוי' הוא אלהינו שהוא הוי' אחד שמיוחדים בו ית' כנ"ל

כלומר, להתחרט על העבר ולקבל על עצמו לעתיד שלא ישוב עוד לכסלה. הדבר אפשרי מפני שהוא בבחינת ישראל, שעלו במחשבה, והוי' הוא אלקינו — הוי' אחד, שאנו מיוחדים בו יתברך, כפי שנתבאר לעיל.

ועל ידי כן יתלהב לבו כנ"ל. וזהו ואהבת בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע.

ועל ידי כך יידלק לבו, כפי שנתבאר לעיל. וזהו "ואהבת בכל לבבך": בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע.

פ"י שגם היצה"ר [היצר הרע] שהוא כח יסוד האש הטבעי הוא העולה ונכלל לאהבה את ה' בהתלהבות הנ"ל:

כלומר, גם היצר הרע, שהוא כוחו של יסוד האש הטבעי, הוא העולה ונכלל באהבת ה' בהתלהבות האמורה.

12 ג אך אמנם ענין זה ומדרגה זו להגביר יסוד האש האלהי שבנפשו להלהיב לבו לדבקה בו אין זו עבודה תמה ותמידית (וכמ"ש לא תהו בראה לשבת יצרה)

3. אולם עניין זה ומדרגה זו — לחזק את יסוד האש האלוקי שבנפש, כדי להצית את הלב ולהביאו לדבקות בו — אינם עבודה שלמה וקבועה (כמו שכתוב: "לא תהו בראה, לשבת יצרה").

(בישעיה ס"י מ"ה י"ח) ועמ"ש סד"ה וישלח יעקב מלאכים בענין בן עזאי ועמ"ש במ"א ע"פ הזח"א [הזהר חלק א] וירא דקיי"ב א' בפסוק וגם אמנה אחותי בת אבי היא כו'

(ישעיהו, פרק מ"ה, [פסוק י"ח]). וראו מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "וישלח יעקב מלאכים", בעניין בן עזאי; וראו מה שכתוב במקום אחר על הזוהר, חלק א, וירא, קיי"ב ע"א, על הפסוק "וגם אמנה אחותי בת אבי היא" וגו'.

וזהו ענין לשבת יצרה והוא בחינת ארץ מושבותיכם כדלקמן וע"ז אמרו הקורא ק"ש [קריאת שמע] בלא תפילין כו'.

וזהו ענין "לשבת יצרה", והוא בחינת "ארץ מושבותיכם", כפי שיתבאר בהמשך. ועל כך אמרו: "הקורא קריאת שמע בלא תפילין" וגו'.

13 וענין התפילין דרך כלל הוא כלל כל התורה והמצוות מעשיות כי הוקשה כל התורה לתפילין כמו שבתפילין מלובשים מוחין עליונים שבעשר ספירות עליונות בתמונות אותיות גשמיות והוא

ענין התפילין, באופן כללי, הוא שהן כוללות את התורה כולה ואת המצוות המעשיות, שהרי התורה כולה הוקשה לתפילין: כשם שבתפילין מתלבשים המוחין העליונים של עשר הספירות העליונות בצורות של אותיות גשמיות. וזהו

כי צריך האדם להשפיל עצמו ולומר די לעבד להיות כרכו ולעשות מכון לשבתו להיות לו דירה בתחתונים.

משום שעל האדם להשפיל את עצמו ולומר: "די לעבד להיות כרכו", ולעשות מקום קבוע לשכינתו, כדי שתהיה לו דירה בתחתונים.

דהיינו במקרא משנה ותלמוד הלכות ואגדות שהם מדכרים מענינים תחתונים גשמיים והם כלים מכלים שונים ויין מלכות שהוא אור א"ס ב"ה המלוכש בהם רב כיד המלך שהוא ענין היד הגדולה

כלומר, במקרא, במשנה ובתלמוד, בהלכות ובאגדות, העוסקים בענינים גשמיים ונמוכים; והם "כלים מכלים שונים" ו"יין מלכות", שהוא אור אין סוף ברוך הוא המתלבש בהם, "רב כיד המלך". זהו ענין "היד הגדולה"

(עמ"ש סד"ה אם בחקתי תלכו ובפ' בשלח ע"פ וירא ישראל) וכמ"ש וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים.

(ראו מה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "אם בחוקתי תלכו", ובפרשת בשלח על הפסוק "וירא ישראל"), וכמו שנאמר: "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים".

פ"י הגדולה היא התפשטות אשר נתפשטה עד אין קץ ותכלית והיא ענותנותו אשר עשה ה' במצרים.

פירושו: "גדולה" היא התפשטות שהתפשטה בלי קץ וגבול; והיא ענותנותו, "אשר עשה הוי' במצרים".

פי' כי פעל ועשה בחי' שם הוי' אפילו בארץ מצרים שהוא בחינת מצרים וגבולים כמו כל עניני הלכות זרעים מועד כו' שהם מדברים מעניני העולם הגשמי

כלומר, בחינת שם הוי' פעלה ועשתה אפילו בארץ מצרים, שהיא בחינת מצרים וגבולות, כמו כל העניינים של הלכות זרעים, מועד וכו', העוסקים בענייני העולם הגשמי.

(ועמ"ש בד"ה וירא ישראל את ה' הגדולה כו' בת"א [בתורה אור] פ' בשלח. ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] בפי' זה היום עשה הוי' ועמ"ש בד"ה לך מארצך ובד"ה באתי לגני גבי אריתי מורי.

(וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "וירא ישראל את ה' הגדולה" וכו', בתורה אור, פרשת בשלח. וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת", בביאור הפסוק "זה היום עשה הוי'"; וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "לך מארצך", ובמאמר המתחיל "באתי לגני", בעניין "אריתי מורי".)

ופי' ה' הגדולה י"ל [יש לומר] ע"ד מ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] שהחכמה מלבשת לבחינת חסד עילאה בחינת ורב חסד ועמ"ש מזה בד"ה ה' יחתו מריביו ומבחינה זו נמשך להיות התפשטות החכמה עילאה גם למטה כנ"ל ועמ"ש מענין זה ג"כ בד"ה שחורה אני ונאווה)

ואת ענין "ה' הגדולה" אפשר לבאר על דרך הנאמר באדרא זוטא, שהחכמה מתלבשת בבחינת חסד עילאה, בחינת "ורב חסד". וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "ה' יחתו מריביו"; ומבחינה זו נמשכת ההתפשטות של חכמה עילאה גם למטה, כנזכר לעיל. וראו מה שנכתב בעניין זה גם במאמר המתחיל "שחורה אני ונאווה".

ואפילו בעסקים ומו"מ [ומשא ומתן] אם הוא נושא ונותן באמונה הרי עולם זה חסד יבנה וגם אח"כ יתן צדקה מיגיעו שהוא ממדת החסד והוא ענף החכמה כמ"ש מוריד הטל מכלכל חיים בחסד

ואפילו בענייני עסקים ומסחר, אם הוא נושא ונותן באמונה, הרי העולם הזה "חסד יבנה"; וגם לאחר מכן ייתן צדקה מיגיע כפיו, שהיא ממדת החסד והיא ענף של חכמה, כמו שנאמר: "מוריד הטל, מכלכל חיים בחסד";

וגם כמו שהחכמה תחיה כו', כך בצדקה שנותן לעני מחיה נפשו רק אם ישים אליו לבו ונשמתו אליו כו'

וכשם ש"החכמה תחיה" וכו', כך הצדקה שהוא נותן לעני מחיה את נפשו. אלא שהדבר תלוי בכך ש"ישים אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו" וכו',

בק"ש [בקריאת שמע] כנ"ל אזי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ה' אחד גם בתורה ומצות מעשיות (ועמ"ש בפי' וארא סד"ה לכן אמור לבניי [לבני ישראל]).

בקריאת שמע, כנזכר לעיל, אזי "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח", כדי שה' אחד ישרה גם בתורה ובמצוות המעשיות (ועיינו כמה שכתוב בפרשת וארא, בסוף המאמר המתחיל "לכן אמור לבני ישראל").

והנה ענין עבודה זו להמשיך דירתו ית' בתחתונים להיות אין עוד מלבדו היא למעלה מעלה ממדרגת התלהבות הנק' בשם גדפין לבד לפי שעכ"פ [שעל כל פנים] מוכרח להיות שיצייר

והנה, עבודה זו, להמשיך את דירתו יתברך בתחתונים, כך ש"אין עוד מלבדו", נעלית לאין ערוך ממדרגת ההתלהבות, הנקראת רק "כנפיים" (גדפין); שהרי מכל מקום מוכרח הוא לצייר

איזה יש ודבר בפני עצמו בחינת לב ונפש שמתלהב משא"כ בבחינת אין עוד וביטול במציאות לגמר י לא ימציא מקום לעצמו כלל ואין לו רצון אחר

איזו מציאות, דבר בפני עצמו: לב ונפש שמתלהבים. לא כן בבחינת "אין עוד" וביטול מוחלט של המציאות: הוא אינו מותיר לעצמו מקום כלל, ואין לו רצון אחר

כי אם רצון השי"ת [השם יתברך] ורצון ה' הוא שוה למטה כמו למעלה כמ"ש במ"א (ע"פ בהעלותך את וסד"ה וארא אל אברהם כו') והנה ע"ז נאמר סוף מעשה במחשבה תחלה

אלא רצון ה'; ורצון ה' שווה למטה כמו למעלה, כפי שמוסבר במקום אחר (על הפסוק "בהעלותך את..." ובסוף המאמר המתחיל "וארא אל אברהם" וכו'). ועל כך נאמר: "סוף מעשה במחשבה תחילה".

והנה בחינה זו נק' ארץ כנען מלשון הכנעה והשפלה (עמ"ש סד"ה ויהי בשלח פרעה ועמ"ש ע"פ וישב יעקב) שנופל ומשפיל א"ע [את עצמו] למטה.

והנה בחינה זו נקראת "ארץ כנען", מלשון הכנעה והשפלה (עיינו בסוף המאמר המתחיל "ויהי בשלח פרעה" ובמה שכתוב על הפסוק "וישב יעקב"), שכן הוא נופל ומשפיל את עצמו למטה.

ובבחינ' [ובבחינת / ובבחינה] זו כתיב רגליה יורדות מות וכו' כי מאחר שהוא מקושר למטה בענינים גשמיים אפשר לו ליפול ח"ו [חס ושלום] בתאוות גשמיים וע"ז כתיב ובערת הרע מקרבך

ועל בחינה זו נאמר: "רגליה יורדות מוות" וכו'; שכן מאחר שהוא קשור למטה בענינים גשמיים, הוא עלול ליפול, חס ושלום, לתאוות גשמיות. ועל כך נאמר: "ובערת הרע מקרבך".

(ועמ"ש במ"א בפי' מ"ש בירושלמי ומטבע ארוך פותח בברוך וחותם בברוך בפי' בראשית בד"ה להבין ענין הברכות, וע' סד"ה ביום השמיני שלח גבי ולפני קרתו ובפי' וארא בביאור ע"פ לכן אמור בפי' אל הארץ אשר נשאתי את ידי כו')

(וראו מה שהתבאר במקום אחר על פירוש דברי הירושלמי, "מטבע ארוך פותח בברוך וחותם בברוך", בפרשת בראשית, במאמר המתחיל "להבין ענין הברכות"; וכן ראו בסוף המאמר המתחיל "ביום השמיני שלח", בענין "ולפני קרתו", ובפרשת וארא, בביאור על הפסוק "לכן אמור", על פירוש "אל הארץ אשר נשאתי את ידי" וגו').

וכתיב כי יביאך אל ארץ הכנעני כו' גדולים ועצומים כו' וכתיב וגם את הצרעה ישלח ה' אלקיך בם עד אבוד הנשאים והנסתרים מפניך.

ונאמר: "כי יביאך אל ארץ הכנעני" וגו', "גדולים ועצומים" וגו'; ונאמר: "וגם את הצרעה ישלח ה' אלקיך בם עד אבוד הנשאים והנסתרים מפניך".

וענין הצרעה כי הנה אמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] שהצרעה היתה מסמא את עיניהם מלמעלה ומסרסם מלמטה. וביאור הענין הנה ארז"ל [אמרו רבתינו זכרונם לברכה] שמזיעתן של חיות יוצא נהר דינור על ראש רשעים בגיהנם.

ענין הצרעה: הרי אמרו רבתינו ז"ל שהצרעה הייתה מסמאת את עיניהם מלמעלה ומסרסמת אותם מלמטה. וביאור הענין: הרי אמרו רבתינו ז"ל שמזיעתן של חיות יוצא נהר דינור על ראש הרשעים בגיהנום.

פי' זיעה הוא ארס וחימה וכמ"ש (ירמיה כ"ג י"ט) הנה סערת ה' חימה יצאה וגו' פירוש "זיעה" הוא ארס וחימה, וכמו שנאמר (ירמיה כ"ג, י"ט): "הנה סערת ה' חימה יצאה" וגו'.

והוא פסולת שלהם כי בכל עולם ועולם יש בחינת טוב ורע ואין ר"ל [רוצה לומר] רע ממש ח"ו [חס ושלום] וזהו הפסולת שלהם, כי בכל עולם ועולם יש בחינת טוב ורע, ואין הכוונה לרע ממש, חס ושלום,

אלא רע מלשון כעס וחימה והוא ענין חו"ג [חסד וגבורה] שבכל העולמות (וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בפי' בראשית בענין פי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע]) וכן הענין באדם שהוא עולם קטן יש בו ג"כ בחינות אלו

אלא "רע" במשמעות של כעס וחימה, וזהו ענין חסד וגבורה שבכל העולמות (וראו בלקוטי תורה של האריז"ל בפרשת בראשית, בענין פירוש עץ הדעת טוב ורע). וכן הוא גם באדם, שהוא עולם קטן, שיש בו גם בחינות אלו,

וצריך לעורר הגבורות שבו על עצמו דהיינו על הרע שבו שהוא מסטרא דס"מ [דסמאל] ונוקביה שהם הם הרשעים. וכמ"ש על ראש רשעים יחול.

וצריך לעורר את הגבורות שבו נגד עצמו, כלומר נגד הרע שבו, שהוא מצד סמא"ל ונוקביה, והם הם הרשעים. וכמו שנאמר: "על ראש רשעים יחול".

14 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע. ופ"י לעולם כי הרי תמיד

יש לו בחי' הרוגז

וכפי שאמרו חז"ל: "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע". פירוש "לעולם" הוא שתמיד יש בו בחינת רוגז,

שהוא מצד הגבורה שאין לך אדם שאינו כלול מטוב ורע והרע היינו הרוגז והחימה והכל הוא מסטרא דרע

והיא באה מצד הגבורה, שהרי אין אדם שאינו כלול מטוב ומרע; הרע שבו הוא הרוגז והחימה, וכל אלה באים מצד הרע,

וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] רע לשמים ורע לבריות והרוגז והכעס ישפוך על הרע שבו שיקצוף מאד ויחרה אפו

וכפי שאמרו חז"ל: "רע לשמים ורע לבריות". את הכעס והחימה עליו לשפוך על הרע שבתוכו, כך שיכעס מאוד ויחרה אפו:

למה הוא כך והתעוררות בחי' הגבורה הנ"ל הוא מזיעתן של חיות שהוא ההתלהבות בפ' ראשונה של ק"ש [קריאת שמע] ויש בה בחינת גבורות ג"כ

מדוע הוא כזה? התעוררות בחינת הגבורה האמורה באה מ"זיעתן של חיות", שהיא ההתלהבות שבפרשה הראשונה של קריאת שמע, ויש בה גם בחינת גבורות.

לכן צריך הוא לשפוך חמתו וירגיז על יצרו הרע ביתר שאת כאשר יעמיק בשכלו ענין ההתבוננות באמונת ה' אחד

לכן עליו לשפוך את חמתו ולהרגיז את יצרו הרע בעוצמה רבה יותר, כאשר הוא מעמיק בשכלו בהתבוננות באמונה שה' אחד,

ושישראל עלו במחשבה ושלכן רוצה לדבק מחשבתו להתכלל באחד אז יעשן אפו מדוע לא היה כזאת בכל עת ואפילו שלא בשעת התפלה.

ושישראל עלו במחשבה, ולכן הוא רוצה לדבוק במחשבתו ולהיכלל באחד; אז יעשן אפו: מדוע לא היה כך בכל עת, ואפילו שלא בשעת התפילה?

15 וזהו ענין פי' שניה שבק"ש [שבקריאת שמע] וחרה אף כו' שנמשך מהתלהבות הפרשה ראשונה ולכך כתיב התם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים

וזה עניינה של הפרשה השנייה של קריאת שמע, "וחרה אף" וכו': היא נמשכת מהתלהבות של הפרשה הראשונה. לכן נאמר שם: "וסרתם ועבדתם אלהים אחרים".

כי באמת שלא בשעת התפלה אינו כעוברי רצונו וכפורק עול ח"ו [חס ושלום] אף בשעה שאינו עובד ה' כלל משא"כ בשעת

כי באמת, שלא בשעת התפילה, מי שאינו עוסק בעבודת ה' אינו נחשב כמי שעובר על רצונו או כמי שפורק עול, חלילה. לא כך בשעת

ק"ש [קריאת שמע] בהתלהב לבו ידמה בעיניו מה שהיה רחוק מה' כל היום כאלו פורק עול ח"ו [חס ושלום] ממש וכמ"ש פן יפתה לבבכם מיחודו ואחדותו

קריאת שמע: כאשר לבו בוער, נדמה לו שהתרחקותו מה' במשך כל היום היא כאילו פרק את העול ממש, חלילה; כפי שנאמר: "פן יפתה לבבכם" [ויתרחק] מייחודו ואחדותו;

והרי זה כאלו וסרתם ועבדתם והיטב יחרה לו ובוזה הוא מקרר הכעס והחימה שברע גמור ולא יהיה רע לאחרים כלל.

והרי זה כאילו "וסרתם ועבדתם". והוא יכעס מאוד; ובכך הוא מצנן את הכעס והחימה שברע הגמור, ולא יהיה רע לאחרים כלל.

16 וזהו ענין הצרעה שמסרס את הרע פי' שמקררו להיות כמו סריס שאין בו חמימות ולכן אינו מוליד וזה ענין הצרעה, המסרסת את הרע: כלומר, היא מקררת אותו, עד שהוא נעשה כמו סריס שאין בו חום, ולכן אינו מוליד.

וגם מסמא את העינים פי' שלא יביט על אחרים לא במילי דעלמא ולא בעבודתם בעין רעה וקנאה שמצד הרע

היא גם מסמאת את העיניים: כלומר, האדם אינו מביט באחרים, לא בענייני העולם ולא בעבודתם [את ה'], בעין רעה ובקנאה, שמקורן בצד הרע.

כי אין הברכה שורה אלא על דבר הסמוי מן העין וכן ברכת ה' היא המשכת אלהות אינה שורה כ"א בעין טובה:

כי אין הברכה שורה אלא על דבר הסמוי מן העין, וכך גם ברכת ה', שהיא המשכת אלקות, שורה רק בעין טובה.

17 ד ובזה יובן ענין המרגלים שלא רצו ליכנס לארץ כנען שהוא ענין ההשפלה למטה במצות מעשיות שהם ענינים הגשמיים באמונת יחודו בתחתונים כי אמרו ארץ אוכלת יושביה היא.

4. בכך יובן ענינם של המרגלים. הם לא רצו להיכנס לארץ כנען, כלומר, לרדת אל המעשה — אל המצוות המעשיות, שהן ענינים גשמיים, מתוך אמונה באחדותו של ה' בתחתונים; שהרי אמרו: "ארץ אוכלת יושביה היא".

פי' יושביה אין תופסין מקום לעצמן כלל ומבטלין עצמן ליחודו ית' שבתחתונים להיות אין עוד כו' כי היו דור דעה כו' ושרש נשמתם למעלה מעלה.

כלומר, יושביה אינם תופסים לעצמם מקום כלל, אלא מבטלים את עצמם לאחדותו ית' שבתחתונים, עד ש"אין עוד" וכו'. שכן הם היו דור דעה וכו', ושרש נשמותיהם היה למעלה מעלה.

18 וגם החתי והיבوسی והאמורי יושב בהר שהם הם השבעה אומות עובדי כוכבים שבאמת היו דרים בה בעת ההיא ושרשם משבע מדות דעולם התהו

וכן "החתי והיבوسی והאמורי יושב בהר": אלה הן ממש שבעת העמים עובדי האלילים, שאכן ישבו בארץ באותה עת; ושרשם בשבע מדות של עולם התהו,

והם שרש השבע מדות רעות אשר צריך ליזהר מאד שלא ליפול בהמדות ההם ח"ו [חס ושלום] כי רגליה יורדות מות כו' וכמ"ש שבעה גוים גדולים ועצומים כו'.

והם שורש שבע המדות הרעות, שיש להיזהר מאוד שלא ליפול בהן, חס ושלום, כי "רגליה יורדות מות" וכו'; וכמו שכתוב: "שבעה גוים גדולים ועצומים" וכו'.

אך באמת אמר ועצומים ממך ממך דוקא פי' שאתה מגדלם כמ"ש ירמיהו ואתם למדתם אותם עליכם אלופים לראש

אך באמת נאמר "ועצומים ממך" — "ממך" דווקא; כלומר, אתה הוא שמגדיל אותם, כפי שאומר ירמיהו: "ואתם למדתם אותם עליכם אלופים לראש".

כי מה שנחשבו לאלופי' [לאלופים] ודבר גדול הוא מחמתכם שאתם מחשיבים אותם ליש וגדול הוא בעיניכם.

הרי שהם נחשבים לאלופים ולדבר גדול בגללכם: אתם מחשיבים אותם ליש, והם גדולים בעיניכם.

אבל באמת צריך להקטין אותם בעיניו וכמ"ש כלב סר צלם מעליהם והי' אתנו פי' שהי' נמשך אתנו במקרא משנה כו' וכלים מכלים שונים כנ"ל

אבל באמת צריך להקטין אותם בעיניו, וכמו שאמר כלב: "סר צלם מעליהם והי' אתנו". פירוש הדבר, שהי' נמשך עמנו בלימוד מקרא, משנה וכו', וב"כלים מכלים שונים", כנזכר לעיל.

(וענין שילוח המרגלים היה ע"ד שמברכים על המצות עובר לעשייתן והיינו שקודם העלאת מ"נ [מ"יין נוקבין] שהוא העלאת הדבר הגשמי שבו נעשית המצוה כמו האתרוג דנוגה צריך תחלה להיות המשכת מ"ד [מ"יין דוכרין] מלמעלה המעורר העלאת מ"נ [מ"יין נוקבין] כו')

(ענין שליחת המרגלים היה על דרך הברכה על המצוות לפני עשייתן. כלומר, לפני העלאת מ"יין נוקבין, שהיא העלאת הדבר הגשמי שבו נעשית המצווה, כגון האתרוג, שהוא מנוגה, צריך תחילה להיות המשכת מ"יין דוכרין מלמעלה, המעוררת את העלאת מ"יין נוקבין וכו').

ועד"ז קודם שנכנסו כל ישראל לארץ שלח מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] איש אחד שנשמתם נמשכו מבחינת אחד כולם אנשים שהיו מבחי' עלמא דדכורא והוא ענין מ"ד [מ"יין דוכרין] לעורר המ"יין [המ"יין נוקבין] כו',

וכך, לפני שנכנסו כל ישראל לארץ, שלח משה רבנו, עליו השלום, "איש אחד", שנשמותיהם נמשכו מבחינת "אחד"; "כולם אנשים", שהיו מבחינת העולם הזכרי (עלמא דדכורא). זהו ענין מ"יין דוכרין, לעורר את מ"יין נוקבין וכו'.

אך עדי"מ כשצריכים להגביה איזה דבר שהוא ענין המ"נ [המ"יין נוקבין] צריך להשפיל א"ע [את עצמו] למטה כדי להגביהו והם לא היה בהם שפלות זו להשפיל א"ע [את עצמו] למטה.

אך על דרך משל, כשצריכים להגביה דבר כלשהו, שהוא ענין מ"יין נוקבין, צריך להשפיל את עצמו למטה כדי להגביהו; ואילו הם לא היו בעלי שפלות זו, להשפיל את עצמם למטה.

אבל באמת ע"י השפלה והכנעה זו אזי אח"כ אותו הדבר שמגביה נושא את נושאו ומגביה אותו למעלה מעלה ויובן ממ"ש במ"א ע"פ הרע"מ [הרע"א מהימנא] פ' תשא בענין אבנא למשקל בה דא יו"ד כו') וזהו ענין מנחה ונסכים.

אבל לאמיתו של דבר, דווקא בעקבות ההנמכה וההכנעה הזאת, הדבר שהוא מרים נושא לאחר מכן את נושאו ומעלה אותו גבוהה. הדבר יובן ממה שמבואר במקום אחר על רע"א מהימנא, פרשת תשא, בענין "אבן לשקול" בה — זו יו"ד וכו'). וזהו ענינם של המנחה והנסכים.

שהמנחה היא מבחינת צומח (והצומח הוא מיסוד המים היפך החי שהוא בחי' אש) וכל קרבן מנחתך במלח תמלח

המנחה היא מבחינת הצומח (והצומח שייך ליסוד המים, בניגוד לבעל החיים, שהוא מבחינת האש); ו"כל קרבן מנחתך במלח תמלח",

שהוא בחינת דומם וכך ענין התפילין ושאר המצות מעשיות ירדו ונשתלשו בבחי' דומם כגון התפילין שבפסוק ואהבת שבק"ש [שבקריאת שמע].

שהוא מבחינת הדומם. וכך גם ענינם של התפילין ושאר המצות המעשיות: הן ירדו ונשתלשו בהדרגה עד לבחינת הדומם, כמו התפילין שבפסוק "ואהבת" שבקריאת שמע.

וכן קדש לי כל בכור שהוא בחינת חכמה עילאה נתגשם על הקלף ואותיות בדיו שהם ענינים גשמיים וכך גם "קדש לי כל בכור", שהוא מבחינת החכמה העליונה, נעשה לדבר גשמי על הקלף, באותיות של דיו — דברים גשמיים;

רק שצריך להסיר הרע שבהם כמ"ש ובערת הרע מקרבך ואז נקרא ארץ מושבותיכם כמ"ש וישב ה' מלך לעולם.

אלא שיש לסלק מהם את הרע, כמו שנאמר: "ובערת הרע מקרבך". ואז היא נקראת "ארץ מושבותיכם", כמו שנאמר: "והו' יושב מלך לעולם".

פיי ישיבה הוא מלשון הורדה והשפלה שהיושב מוריד ומשפיל עצמו ממקום עמידתו להיות לו דירה בתחתונים וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] משחרב בהמ"ק [בית המקדש] אין לו להקב"ה בעולמו

פירוש הדבר: "ישיבה" היא לשון של הורדה והנמכה, שכן מי שיושב מוריד ומנמיך את עצמו ממקום עמידתו, כדי שתהיה לו דירה בתחתונים. וכמאמר חז"ל: "משחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו"

אלא די אמות של הלכה ובבהמ"ק [ובבית המקדש] כתיב כי האמנם ישב אלקים על הארץ (מ"א [מלכים א'] ס"י ח' כ"ז) וכמ"ש מזה ברבות תרומה פל"ד קנ"ב א'.

"אלא ארבע אמות של הלכה". ועל בית המקדש נאמר: "האמנם ישב אלקים על הארץ?" (Kings, chapter 8, 1) [verse] 27. וכפי שמבואר בעניין זה במדרש רבה, Terumah, chapter 34, 152a,

ובפ' נשא פייב קרוב לר"פ. ועד"ז מעין זה הוא בעסק התורה כמ"ש ברבות פ' שמות פרשה ה' ע"פ בשבתו עם זקני ארץ ובפ' שמיני ס"פ י"א

ובפרשת נשא, פרק 12, סמוך לתחילת הפרק. וכעין זה יש גם בעיסוק בתורה, כפי שנאמר במדרש רבה, פרשת שמות, פרק 5, על הפסוק "בשבתו עם זקני ארץ", ובפרשת שמיני, בסוף פרק 11.

אך היינו ע"י שמתחלה נודע בשערים בעלה ע"י שיעמיק ויתבונן בגדולת א"ס ב"ה כפי עומק מחשבתו לכל חד לפום שיעורא דיליה

אבל הדבר נעשה תחילה בכך ש"בעלה נודע בשערים": האדם מעמיק ומתבונן בגדולתו של אין סוף, ברוך הוא, לפי עומק מחשבתו – "כל אחד לפי מידתו",

כמו דמשער בלבו כמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] וירא דק"ג ע"א וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] לעיל ר"פ במדבר והיינו כי ישיבה ודירה זו עושין ישראל בכוונתם בתפלתם כו'

"כפי שהוא משער בלבו", ככתוב בזהר חלק א, וירא, דף קג ע"א, וכפי שהתבאר לעיל בתחילת פרשת במדבר. כלומר, ישראל יוצרים את הישיבה והדירה הזאת באמצעות הכוונה שבתפלתם וכו',

דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח (ועמ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה בענין פיי גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו)

שכן "רוח מביאה רוח וממשיכה רוח" (וראה מה שכתוב בסוף המאמר הפותח "בשעה שהקדימו ישראל נעשה", בעניין פירוש "גיבורי כוח עושי דברו, לשמוע בקול דברו").

ולכן נקרא ארץ מושבותיכם דייקא שאתם מיישבים אותה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך ע"י ההלכות המלובשים בדברים תחתונים

ולכן היא נקראת דווקא "ארץ מושבותיכם" — אתם מיישבים אותה. וכמאמר חז"ל: "אל תקרי בניך אלא בוניך"; באמצעות ההלכות המלובשות בדברים תחתונים,

כמו דומם וצומח שבנסכים וד"ל [ודי למבין] (ועמ"ש ע"פ וישב יעקב כו' בארץ כנען וזהו כענין ארץ מושבותיכם המבואר כאן שאתם מיישבים אותה וע"י [ועיין] בזהר בפ' בהר) (דק"ח ע"א) הה"ד [הדא הוא דכתיב]

כגון דומם וצומח שבנסכים; והדברים מובנים למי שמכין. (וראה מה שכתוב על הפסוק "וישב יעקב" וכו', "בארץ כנען"; וזה דומה לענין "ארץ מושבותיכם" המבואר כאן, שאתם מיישבים אותה. וראה בזהר בפרשת בהר) (דף קח ע"א): זהו שכתוב,

כי תבאו וגו' ושבתה הארץ נייחא ודאי ועמ"ש סד"ה המגביהי לשבת ועיין ברבות בשלח ר"פ כ"ג ע"פ נכון כסאך מאז בענין המשל אגוסטוס יושב כו'

"כי תבואו" וכו', "ושבתה הארץ" — מנוחה של ממש. וראה מה שכתוב בסוף המאמר הפותח "המגביהי לשבת"; וראה מדרש רבה, בשלח, בתחילת פרק כג, על הפסוק "נכון כסאך מאז", בענין המשל "אגוסטוס יושב" וכו';

ע"ש וזהו ועתיק יומין יתיב. ועמ"ש ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון. וע"פ וכל בניך כו' בענין בוניך. עיין שם. וזהו [פירוש] "ועתיק יומין יתיב". וראה מה שכתוב על הפסוק "תבנה ותכונן עיר סיחון", ועל הפסוק "וכל בניך" וכו', בענין "בוניך".

ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] דקמ"א ע"ב ע"פ כתפארת אדם לשבת בית ועמ"ש מענין בית וחצר הפנימית בד"ה וארשתיך לי:

וראה בזהר חלק ג, דף קמא ע"ב, על הפסוק "כתפארת אדם לשבת בית"; וראה מה שכתוב בענין הבית והחצר הפנימית במאמר הפותח "וארשתיך לי".

19 קיצור. ענין השרפים הם מבחי יסוד האש האלקי וכמ"כ [וכמו כן] יש בחינה זו בנפש האלקית רק שהוא כלולה מד"י [מדי יסודות].

סיכום. עניינם של השרפים: הם באים מבחינת יסוד האש האלקי. בחינה זו קיימת גם בנפש האלקית, אלא שהיא כלולה מארבעת היסודות.

וכתיב והוי' יגיה חשכי. והיינו ע"י ק"ש [קריאת שמע] בהתבוננות באמרו הוי' אלקינו ועי"ז יבא לבחינת ואהבת.

ונאמר: "והוי' יגיה חשכי". כלומר, באמצעות קריאת שמע, מתוך התבוננות באמירת "הוי' אלקינו"; ועל ידי כך יבוא לבחינת "ואהבת".

וזהו אש אוכלה. ועכ"ז [ועם כל זה] להגביר רק יסוד האש האלקי אין די כ"א שצ"ל אח"כ המשכה ע"י מצות וזהו הוקשה כל התורה לתפילין וזהו את היד הגדולה כו'

וזהו "אש אוכלה". ואף על פי כן, אין די בחיזוק יסוד האש האלקי בלבד; לאחר מכן צריכה להיות המשכה באמצעות המצוות. וזהו [הפירוש של] "כל התורה הוקשה לתפילין", וזהו "היד הגדולה" וכו'.

אך בהשוב צריך לזהר שלא יפול והיינו על ידי לעולם ירגיז. וזהו ענין מנחה ונסכים. ארץ מושבותיכם:

אך בשוב יש להזהר שלא ליפול, והדבר נעשה באמצעות "לעולם ירגיז". וזהו ענינם של מנחה ונסכים. "ארץ מושבותיכם".

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/5

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק